

QUI ÉS EL CULPABLE?

Joan Subirats i Humet

Catedràtic de Ciència Política. Universitat Autònoma de Barcelona

Ens trobem en plena explosió de ciutadans empenyats, que expressen el seu descontentament i el seu malestar de manera irada contra aquells que es considera responsables del que ens passa, tant si ho són com si no. Els polítics, de qualsevol condició i afiliació, veuen com se'ls considera culpables de les exigències i contrarietats de la vida quotidiana, tinguin o no a veure amb l'assumpte concret de què es tracti. Uns ho són per acció i altres, per omissió. Uns, per tenir competències en el que s'esdevé; altres, per formar part de l'enrenou. Potser és injust, pensaran alguns dels incriminats, però, de fet, si quan les coses van bé els sentim atribuir-se les bones notícies, no podem deixar d'atribuir-los les dolentes quan això s'esdevé. És una conseqüència més de la desconexió entre sistema polític i ciutadania. L'erosió de confiança és significativa, tant en l'eix de la legitimitat (sentir-nos pròxims als qui s'aclamen com els nostres representants; compartir les seves visions i aspiracions) com en l'eix de la funcionalitat (la seva capacitat per a donar respostes factibles a problemes col·lectius). I només es podran restablir els llaços si s'aconsegueix treballar en totes dues direccions. Una mica més de visió compartida, una mica més de gestió efectiva.

Vivim en societats en les quals, d'una manera notable, la gent ha anat reduint vincles o relacions personals. Deia Ricardo Petrella que els tres elements que han estat essencials per a fundar les comunitats i nacions contemporànies han estat la identitat, la confiança i la solidaritat. Sense les dues primeres no hi haurà solidaritat, i sense solidaritat és molt difícil parlar de societat. El problema que tenim és que cada vegada som menys societat perquè no abunda la solidaritat, i de mica en mica disminueixen els espais i els béns que podríem considerar propis o simplement comuns, i que ens exigirien així una administració compartida i consentida d'aquests espais i béns col·lectius. No predomina la sensació que estiguem fent una travessia

col·lectiva i, per tant, falta el sentit que tots som en part responsables del que ens passa o dels que no ens passa. És evident que les coses no han funcionat com haurien d'haver funcionat i que hi ha responsables indiscutibles d'això. Però no hauríem d'obcecar-nos amb els missatgers. La desconexió amb l'esfera pública converteix els polítics, curiosament, en l'única cosa que ens uneix, en aparèixer com la diana preferida d'un gran pim, pam, pum col·lectiu.

D'altra banda, l'evolució mateixa de la gestió pública i dels seus mecanismes de funcionament ha augmentat les incomprendions i els esquinços. Es fragmenten les responsabilitats sobre els serveis bàsics. Uns s'ocupen de les vies i els altres, dels trens. Uns foraden i els altres tapen. No hi ha una entitat que s'ocupi del transport ferroviari (ja no podem proferir el clàssic "la culpa és de Renfe"), sinó diverses plataformes, agències o empreses que comparteixen (o no) la tasca d'acoblar vies, trens, passatgers, informació i manteniment. No hi ha ningú que puguem considerar responsable únic del fet que l'aigua que bevem tingui la màxima qualitat possible, sinó que les culpes es distribueixen entre companyies, agències reguladores, confederacions hidrogràfiques i ministeris i departaments implicats. La major part de serveis públics han patit les investides de la modernització i (com mostrava Ken Loach a la magistral La Cuadrilla pel que fa a la privatització dels ferrocarrils britànics) els efectes de la segmentació de tasques i responsabilitats. La fractura dels antics monopolis en ens, agències i empreses de tota mena i grau de presència pública ha generat una notable difusió de responsabilitats. I, alhora, ha provocat canvis dràstics en la política de personal, amb centenars de jubilacions anticipades, proliferació de contractes d'autònom (dependent) i generalització de la precarietat. El resultat ha estat moltes vegades l'encariment de les prestacions, l'augment dels riscs laborals i la reducció de serveis als trams o zones menys rendibles.

Les coses bàsiques no són de tothom, i cada vegada ho són menys. L'aigua, el sòl, l'aire, el sol, l'educació, la salut... veuen com se'n condiciona l'accés, com se'n facilita l'ús privatiu. Cal que recuperem el sentit col·lectiu que ens ajudi a preservar allò que resulta incongruent de mercantilitzar, ja que no pot ser objecte d'una lògica que posi l'apropiació privada de beneficis per damunt dels valors solidaris i humanitaris que fonamenten la nostra vida en comú. El principi de la vida en comú ens hauria de connectar amb el principi de la democràcia (entesa en la seva dimensió igualitària i no només com a regles de selecció d'elits) i amb el principi d'una economia de béns comuns i de responsabilitat individual i col·lectiva sobre aquests béns. Tenim a mà nombrosos exemples

de propietat comuna que, respectant importants àmbits de propietat privada, manté la capacitat de decisió i gestió de béns essencials per a la comunitat que són en mans col·lectives. Exemples d'això en trobem a les nostres tradicions encara vives en valls i pobles, en explotacions d'aigua o en moltes col·lectivitats d'Amèrica Llatina, d'Àfrica o d'Àsia. Cal que explorem vies noves de convivència i solidaritat per no caure en la desesperació i en explosions de malestar que apunten únicament a mitjancers poc decisius. Ens sobra cinisme pragmàtic i ens falta voluntat utòpica o, com diria Galeano, ganes de somiar.

Article publicat al diari El País el 15 de novembre de 2007